

De bever

DOOR DE OGEN VAN WILLY DE KONING

Instinctief houdt een bever de oever beter in de gaten dan het water. Dáár komt immers het gevaar vandaan: de wolf, de beer, de mens. Bij het water voelt hij zich veilig en ja,... daar kom ik vandaan, in mijn kano. Zo heb ik sinds 2007, vooral in mijn woonprovincie Limburg, al honderden bevers mogen observeren en ze blijven me fascineren. In die jaren heb ik veel rondom de bever zien veranderen, maar de bever zelf niet.

TEKST EN FOTO'S WILLY DE KONING

Bevers zijn de grootste knaagdieren van Europa. Met hun vlijmscherpe, oranje tanden knagen ze bomen om, gebruiken bast en bladeren als voedsel, daarna de kale takken voor de bouw van hun burcht en als de habitat dat nodig maakt ook voor dammen. Dat doen ze vooral 's nachts, maar in de zomerperiode kun je hun bezigheden ook rondom zonsopgang en zonsondergang waarnemen.

'Mijn' eerste bever zag ik in de Biesbosch en ik viel als een blok voor hem. Niet alleen omdat het een prachtig en veelzijdig dier is, maar ook omdat het observeren – ik noem het 'beveren' – altijd weer spannend is. Laat hij zich zien, waar en hoe? Bevers ogen aandoenlijk, maar zijn bepaald geen knuffeldieren. Ik zie wel eens foto's van mensen met een bever op schoot, maar voel zelf geen enkele neiging om een bever te aaien. Het is een wild dier dat ik respecteer in zijn omgeving.

In 1988 werden de eerste 42 bevers in de Biesbosch geïntroduceerd. Ik schat dat er in heel Nederland nu meer dan 2000 bevers leven, waarvan de helft in Limburg. De Limburgse bevers zijn een mix van dieren uit de Ardennen en Duitsland en in Limburg uitgezette exemplaren.

Door die grote genetische variatie en een scala aan geschikte gebieden groeit de populatie er veel harder dan elders in ons land. Zaten ze eerst vooral langs de Maas en de Maasplassen; nu ze zitten bijna in mijn Sittardse achtertuin, want ze trokken de beken op. Die zijn ondiep, maar daar zit de bever niet mee. Hij bouwt een dam en creëert daarmee niet alleen een leefgebied voor zichzelf, maar ook voor insecten, vissen, amfibieën en vogels.

Vaak verwijdt het waterschap de beverdammen, omdat de verhoogde waterstand problemen zou opleveren voor boeren en zelf kunnen ze niet met hun zware machines voor onderhoud langs de beken. In mijn ogen gebeurt dit vaak onnodig en veel te rigoreus. Dammenbouw verbetert juist de waterkwaliteit en levert een bijdrage aan het tegengaan van verdroging, iets waar de natuur tijdens de laatste kurkdroge zomer grote behoefte aan had. Het was me dan ook een raadsel waarom het waterschap op de automatische piloot toen nog doorging met het verwijderen van de beverdammen.

Steeds weer vind ik op nieuwe plekken hun sporen, bevers weten elke uithoek te vinden. Ze leven in kanalen, visvijvers, boerensloten en kasteelgrachten. Die enorme aanwas levert soms problemen op. Graverij in dijken of onder wegen, het leeglopen van een kasteelgracht, vraatschade aan fruit- en landbouwgewassen, het omleggen van monumentale bomen en hoge kosten voor waterschap en overheden. Dat leidde ertoe dat de provincie overging

tot het maken van een Beverprotocol dat in uiterste gevallen het vangen en doden van de (beschermde diersoort) bever toestaat.

We kunnen mijn favoriete knaagdier niet ongebreideld zijn gang laten gaan. Komen er te veel conflicten, dan verliest de bever alle draagvlak. Nu al klagen veel mensen tegen mij over de impact van de beveractiviteiten. Ik ben daarom voorstander van dat protocol, waarin staat dat er veel oplossingen zijn om doden te voorkomen. Bomen inpakken, dijken beschermen, beaverdeceivers aanbrengen en natuurstroken inrichten. De bever kost geld, maar levert ook veel op. Mooie natuur, gratis waterbeheer en heel veel plezier.

Toen ik besepte dat het me heel goed afging om bevers te observeren legde ik ze vast op film en foto. Van het één kwam het ander: ik maakte dvd's, schreef een boek, geef lezingen en vertoon films, organiseer excursies, werkte mee aan een bioscoopfilm en word geraadpleegd door deskundigen.

Niet alle plekken lenen zich om te 'beveren' vanuit de kano; soms sta ik op de oever van een kleine rivier, zoals de Geul of de Roer, of bij een beek. In onze vakanties varen we door —Nederland en natuurlijk verblijf ik dan het liefst in bevergebied. In de winter gebruik ik wildcamera's en zoek naar sporen. Voortdurend probeer ik het beverleven beter te doorgronden en merk dat niet alles wat in de boekjes staat ook klopt.

Zo zou de hele beverfamilie zich over de jongen ontfermen, maar ik zie in de praktijk dat het altijd het moederdier is dat takjes voor hen meeneemt en bij wie ze in de buurt blijven. Bevers lijken doorgaans op elkaar, maar sommige herken ik aan hun vachtkleur, de grootte, een litteken, een scheve wenkbrauw- of snorhaar. Zo ontdekte ik dat ze elk hun eigen gewoontes hebben bij het schillen van takjes. 70 procent begint altijd rechts te knagen; 30 procent links. Zou dat betekenen dat er linkshandige en rechtshandige bevers zijn? Ik blijf het turven!

Niet alle beverfamilies gedragen zich hetzelfde, is mijn ervaring. Sommige families zijn onverschrokken, ze zwemmen vlak langs mijn kano. Er is ook een beverfamilie die altijd stiekem onder water de plas oversteeft. Ik zie dan een spoor van luchtbelletjes. Als er nieuwe jongen zijn nemen ze meteen datzelfde gedrag over, ze kunnen alleen nog niet zolang onder blijven.

En ik ken een beverfamilie die het presteert om, ongeacht de windrichting, bijna alle bomen netjes in het water te laten vallen, terwijl bij andere families de bomen schots en scheef omvallen, soms in andere bomen blijven hangen.

De onderlinge communicatie van bevers intrigeert me. Vaak stoeien ze en vlooien ze elkaar, maar ze kunnen ook heel onverdraagzaam zijn. Met hun castoreum geven ze signalen af aan buitenstaanders. Ik kan het ruiken, maar wat zou ik graag die boodschappen ontcijferen. Er valt voor mij nog veel te ontdekken, de bever blijft me boeien!

